

Tartu Ülikooli eetikakeskus

Sõnad üksi ja kambakesi koos.

Eesti keele õpetamise kogemuste võistlus lasteaiaõpetajatele - võistlustöö

Sirje Jürgenson
vanempedagoog
Põlva Linna
Lasteaed Lepatriinu
Piiri 3
Põlva, 63304

Põlva, oktoober 2012

1.	Tutvustuseks	3
2.	Ülevaade tööst	3
3.	Omalooming	4
3.1.	Lavastusmängud lastele	4
3.1.1.	LAMMAS	4
3.1.2.	KAALIKAS	5
	LAUL („Meistrimehed” viisiga)	5
3.1.3.	LAVASTUSMÄNG „TUNNE LILLI“	6
3.2.	Näidendid lastele	7
3.2.1.	SEENEMETSAS	7
3.2.2.	METSA SEENELE	10
3.2.3.	KOLM PÕRSAKEST JA HALL HUNT	12
3.3.	Näidend õpetajatele	14
3.3.1.	LOOMADE MUNADEPÜHAD	14
3.4.	Muinasjutt	17
3.5.	Kahekõned	19
3.5.1.	VAHTRAPUU JA LAPS	19
3.5.2.	KASK JA LAPS	20
3.5.3.	RULLILUGU	20
3.6.	Liisusalmid	20
3.7.	Luuletused lastele	21
3.7.1.	AASTAAJAD	21
3.7.2.	PUUD	22
3.7.3.	SÜGISPÄEV	23
3.7.4.	TERVIS	24
3.7.5.	SÜMBOOLIKA	24
3.7.6.	LEIVAST	25
3.7.7.	RULLILUGU	26
3.7.8.	LUULETUSED MAAKONNA TEMAATILISTELE LUULEPÄEVADELE	26
3.8.	Värsslugu „Kriipsupoiss I jalutuskäik“	27
3.9.	Värsid kirjaharjutuste juurde lugema ja kirjutama õpetamisel	29
3.10.	Nelja pildi jutumaja	29

1. Tutvustuseks

Mina, Põlva lasteaia Lepatriinu õpetaja, Sirje Jürgenson, olen töötanud selles lasteaias juba alates 1979-st aastast Oma loomult olen ma loov õpetaja, kes püüab muuta tegevusi huvitavaks ja lastele nauditavaks.

Selleks kirjutan ise lastele luuletusi näidendeid ja lavastusmänge. Olen raamatuna välja andnud ka ühe värssloo, mis ilmus 2009.a.

Püüan loovalt ära kasutada koolitustelt saadud teadmisi. Olen innustanud lapsi selgelt ja korrektselt rääkima, kasutama miimikat ja erinevat intonatsiooni.

Miks kasutan oma töös just enda kirjutatud lavastusi ja stsenaariume?

Vastus on lihtne- ma tunnen oma lapsi, sest töötan nendega sõimest alates kuni koolimine kuni ja oskan arvestada laste võimetega nii, et igauks saaks eduelamuse.

Käesolevas töös toodud materjali olen kogunud 13 aastat. Algul ainult enda jaoks kirjutatud materjali on soovi korral saanud kasutada kogu maja õpetajad.

Olen loonud luuletusi õpetajate soovil teatud teemade käsitlemiseks, kui nad ei ole leidnud midagi sobivat selles vanuses lastele.

Olen saatnud luuletusi ja näidendeid ka praeguseks töö lõpetanud veebilehele „Koolieelik“, tutvustanud oma töid teistele vabariigi lasteaiaõpetajatele ja logopeedidele ning saanud neilt positiivset tagasisidet, mis on ka mind ennast innustanud.

2. Ülevaade tööst

Käesolev võistlustöö materjal on koostatud omaloominguliste keeleliste vahendite kasutamise põhjal lasteaiaõpetaja töös.

Materjali hulgas on värsslugu, omaloomingulised näidendid, lavastusmängud, luuletused ja kahekõned. Neid materjale on lasteaia õpetajad kasutanud õppetöö huvitavamaks muutmiseks, sõnavara rikastamiseks, väärtushinnangute kujundamiseks ja laste loovuse arendamiseks Põlva linna lasteaias „Lepatriinu“ viimase kolmeteistkümne aasta jooksul.

Kirjeldatud õppevahendeid saab lähtuvalt õppeprotsessi käigule seatud eesmärkidest kasutada laste kognitiivsete oskuste ja loominguilise arendamiseks, väärtus-hinnangute kujundamiseks.

Materjali abil on võimalik õpetada hoolivust, ausust, headust, julgust sallivust ja sõprust.

Omaloominguliste luuletuste loomisel on olnud määravaks lihtsus, rütm, keele ja käe koostöö ning luuletuste erinevad kasutusvõimalused (näiteks õppemänguna) ...

Näidendite stsenaariumid on koostatud põhimõttel, et iga rühma laps saaks endale tekstiga rolli..

Kõik käesolevas töös toodud näidendid on mitmeid kordi läbi mängitud ja luuletusi on korduvalt kasutatud..

Meie lasteaias on kombeks mängida õpitud näidendit mitu korda. Mängitakse kogu lasteaia kollektiivile. Lisaks mängivad lapsed alati näidendit ka oma vanematele.

Oma rühma lastega, kellega töötan viiendat aastat, oleme valmistanud juba ka kaks raamatut.

Esimene raamat valmis meil 3-4 aastaste rühmas (artikkel raamatu valmimisest ilmus Õpetajate Lehes 26.11.2010, lisas)

2012 aasta veebruaris liitus meie lasteaed projektiga „Kiusamisest vabaks“ Laste poolt tuli ettepanek taas raamatu kirjutamiseks. Seekord valmis meil karude raamat. Raamatu lehtedeks on laste poolt šablooni järgi väljalõigatud ja kaunistatud karud. Iga karu taga on lapse enda jutustatud, õpetaja poolt ilustamata, lugu. Raamatus on lisaks 21-e lapse loole ka rühma õpetajate ja õpetaja abi lugu.

3. Omalooming

3.1. Lavastusmängud lastele

3.1.1. LAMMAS

Lavastusmäng sõimelastele sõnavara rikastamiseks teema „Lammas“ käsitlemise juurde.

Eesmärgid:

- Laps teab, kuidas lammas häälitseb
- Laps tunneb punast värvi
- Laps oskab öelda, mida lõngast saab teha.
- Laps tunneb rõõmu rääkimisest ja julgeb rääkida.

Tegelased: tüdruk (õpetaja koos marionettnukuga), lambad (lapsed)

Vahendid: toolid, mängulambad, marionettnukk

Toolidest on kujundatud karjaaed koos väravaga.

Eelnevat on õpitud õpetaja Sirje luuletust „Lamba laul“

LAMBA LAUL

Mää-mää-mää
küll on õues hää.
Rohtu näksin ma,
villa kasvatan.

Mää-mää-mää
küll on õues hää.
Villast lõnga saab
lõngast sokke ka

Tegevuse käik:

Tüdruk: „Täna on juba päris soe kevadilm, lasen täna lambad laudast välja karjamaale.“

Avab laudaukse ja kutsub lambaid.

Lambad: „mää, mää“ ...

Jooksevad läbi värava karjamaale

Tüdruk läheb tagasi maja juurde.

Lambad:(2*): „Mää, mää ,mää ,küll on õues hää.“

Hakkavad rohtu näksima

Lambad:(2*): „Rohtu süön ma, villa kasvatan.“

Tüdruk: „Lähnen vaatan , kuidas mu lambakestele õues meeldib.“

Läheb karjamaale.

Tüdruk: „Lambakesed, kas teil on hea õues olla?“

Lambad:(2*): „Mää, mää ,mää ,küll on õues hää“

Tüdruk: „Siis on tore .Kuidas teile rohi maitseb?“

Lambad:(2*): „Rohtu süön ma, villa kasvatan.“

Tüdruk: „See on tore, siis saan ma teilt suvel villa., villast saab lõnga ja mida te arvate, mida saab lõngast teha?“

Lambad: „Sokke, kindaid.....“

Tüdruk: „Vaadake lambakesed, isegi üks lilleke on juba õitsema hakanud. Mis värvi ta on?“

Lambad: „Punane.“

Tüdruk: „Lill on ilus, ärge seda lille süöge! Lill on meile silmarõõmuks..“

Lambad: „Ei söö.“

Tüdruk: „Paistab, et teil on kõht juba täis söödud.“

Lambad:“ jaa „

Tüdruk: “Siis võite minuga koos kepsutada.“

Tantsivad kõik koos muusika saatel lambarokki.

3.1.2. KAALIKAS

Vene muinasjutu „Naeris” ainetel laulumänguks seadnud Sirje Jürgenson

Muinasjutt sobib kasutamiseks lavastusmänguna 3-4 aastaste laste emakeele tegevusena. Kaalika asemel sobib kasutada porgandit, peeti, kapsast jm. Saab kasutada kõiki rühma lapsi korraga, moodustades mitu peret.

Eesmärgid:

- Annab võimaluse kõigil lastel rääkida
- Laps õpib olema abivalmis
- Laps õpib tundma juurvilju

Tegelased: taat, eit, Pille, hiir, jutustaja, koer Muri, kass Miisu, kaalikas,.

LAUL („Meistrimehed” viisiga)

- ❖ Talunikud oleme, tööd me hästi tunneme.
Rõõmuga lähen ma kaale välja tõmbama.
- ❖ Perenaised oleme koristame, keedame.
Kiiruga lähen ma oma taati aitama.
- ❖ Pillekesed oleme, mängime ja tantsime.
Jooksuga lähen ma isa- ema aitama
- ❖ Koerakesed oleme talumaja valvame.
Jooksuga lähen ma oma peret aitama
- ❖ Kassikesed oleme hiiri-rotte püüame.
Rutuga lähen ma peret aeda aitama.
- ❖ Hiirekesed oleme koeri, kasse kardame.
Kiiruga lähen ma kõiki teisi aitama.

TEGEVUS:

Jutustaja: „Elasid kord eit ja taat. Neil oli külas lapselaps Pille. Eidel ja taadil oli kaks kodulooma- koer ja kass. Kevadel istutas taat kaalika.“

Taat: (istutab kaalikat, kastab veega ja ise räägib):“ Kasvagu sust sügiseks suur kaalikas.“

Jutustaja: „Saabus sügis ja taat läks kaalikat välja tõmbama.“

Taat (laulab esimese salmi.);“ Ah, ei jaksa. Kutsun õige eide appi.“

Taat (hõikab):“ Eit, ae! Tule appi kaalikat välja tõmbama.“

Eit tuleb

Eit (laulab teise salmi.).

Eit: “Ei meie saa hakkama, kutsume õige Pille appi.“

Taat:“ Kutsume.“

Eit ja Taat (hõikavad Pillet):“ Pille, ae! Tule appi kaalikat välja tõmbama.“

Pille tuleb.

Pille (laulab kolmanda salmi)

Pille: „ Ei jaksa. Kutsume õige Muri appi.“

Taat, eit, Pille: „Muri, ae! Tule appi kaalikat välja tõmbama.“

Muri tuleb joostes.

Muri: (laulab neljanda salmi)

Muri: „Ei jaksa. Kutsume õige Miisu appi.“

Taat, eit, Pille Muri:“ Miisu, ae! Tule appi kaalikat välja tõmbama.“

Miisu tuleb joostes

Miisu: (laulab viienda salmi)

Miisu: „Ei jaksa. Kutsume õige hiire appi.“

Taat, eit, Pille, Muri, Miisu:“ Hiireke ae! Tule appi kaalikat välja tõmbama.“

Hiir tuleb joostes.

Hiir: (laulab kuuenda salmi)

Tõmbavadki kaalika välja, moodustavad ringi ja laulavad

Rõõmsad nüüd me oleme,

kaali kätte saime me.

;;Rõõmuga lähen ma

seda kaali maitsema.;;

Lugu lõpeb kaalika söömisega.

Laulumängu on mängitud lasteaias igas vanuses lastega.

3.1.3. LAVASTUSMÄNG „TUNNE LILLI“

3-4 aastastele lastele, koostatud jutu põhjal.

Eesmärk:

- laps tutvub kevadlilledega
- laps tunneb rõõmu ema abistamisest

Emä hõikab: “Robin ,kus sa oled? Tule siia! „

Robin:„ Kohe ema!“

Emä: „Vaata ma ostsin sulle kastekannu, sellega on sul hea mängida.“

Robin: “Mida sellega tehakse?“

Emä: „Sellega kastetakse lilli. Sina mine nüüd mängima, aga mina lähen süüa tegema.“

Emä läheb kööki, aga Robin võtab kastekannu ja läheb vannituppa vee järele. Tuleb varsti täis kannuga ja hakkab vaipa kastma.

Robin kilkab: „Oi, oi, kui tore!“

Tuleb emä :“Oi, Robin, mida sina teed?“

Robin: „Kastan lilli.“

Emä: „Vaibalilli me ei kasta, need ei ole eluslilled. Me võime minna õue lilli kastma“

Luuletus (loevad emä ja Robin koos)

Meie aiatööbrigad

läheb kastma peenramaad.
Lillekesi joodan mina,
aga kapsaid kastad sina.

Emä ja Robin lähevad õue. Robin hakkab peenral olevaid lilli kastma ja küsib lillede käest nende nimesid.(Lilled , mida Robin kastab istuvad järjekorras.)

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Lumikelluke: „Olen illu-tilluke lumikelluke.“

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Sinilill: „Olen väike sinine lill, nimeks mul on sinilill.“

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Ülane: „Valge ülane olen ma, kasvan koos sinilillega.“

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Krookus: „Kollane (lilla) krookus olen ma, kevadeti õitsen ma.“

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Võilill: „Kollane võilill olen ma, tahan ka peenral kasvada.“

Robin: “Lilleke, mis on sinu nimi ?“

Nartsiss: „Kollane (valge) nartsiss olen ma, luban end emale kinkida“

3.2. Näidendid lastele

3.2.1. SEENEMETSAS

4-aastastele eesti muinasjutu „Tamm ja puravik ainetel“

Eesmärk:

- Laps õpib tundma söögiseeni
- Laps saab aru, et ei ole ilus kiidelda
- Laps saab aru, et tundmatuid seeni ei tohi korjata

Tegelased: jutustaja(tammepuu taat), puravik, tamm, seeneuss, konn, tüdruk, siil, puud, seened

LAPSED on puud: loevad koos liigutustega

Tamm siin, tamm seal,

iga tamme küljes oks.

Oks siin, oks seal,

iga oksa küljes tõru.

laul koos liigutustega

TAMMEPUU TAAT

;;Me tammepuu taadil on tugevad käed,

nii suured käed, nii pehmed käed,

nii paitavad käed, nii aitavad käed;;

ja juured on tugevalt maas;;

JUTUSTAJA: „Tamm kasvas metsas koos kuuskede, mändide ja kaskedega. Sügisel raputas tuul Tammepuu taati ja tammetõrud kukkusid sambla sisse. Järgmisel kevadel tekkisid tõrle juured ja tõrust hakkas kasvama uus tammepuu. Möödusid aastad ning ühel sügishommikul peale vihma ilmus üks paks puravik otse noore tamme juures maapinnale.“

PURAVIK küsib tamme käest: “ Onu, kui vana sa oled?”

TAMM:“ Sain just viieaastaseks.“

PURAVIK: “Aga mina sündisin praegu. Ja vaata, ma olen peaaegu niisama suur kui sina! Mis siis saab, kui ma veel kasvan ! Hoia ennast onu parem heaga kõrvale muidu ei jätku mulle ruumi!“

TAMM:“ Oota ikka natuke, ela kolm päeva, siis vaatame.“

JUTUSTAJA: „Möödus päev ja teine. Puravik paisus iga tunniga. Tamm hakkas juba kartma, kuid siis tuli kolmas päev ja puravik vajus külili.“

PURAVIK: “Tammeke, kas sa ikka veel seisad?”

TAMM :“Seisan.“

PURAVIK:“ Aga mina kukun juba külili. Ma tunnen, et mu peaga ei ole kõik korras.“

SEENEUSS liigub ringi ja näpistab puravikku:

LAPSED: “Seeneuss, seeneuss,
mis sa teed, kuss, kuss?”

SEENEUSS: “Seeni söön, seeni söön,
sest et see on minu töö.“

JUTUSTAJA:“ Puravik läks usse täis ja lagunes päris ära, tamm aga kasvab praegugi. Aga peale vihma ilmusid sambla seest välja ka teised seened.“

LAPSED laulavad ja tantsivad ringis
Seened ringi keskel

SEENELAPSED

Sügisel kui vihma sajab, märjaks saavad teed ja rajad

Seened metsas virguvad, seened metsas virguvad,

Ruttu suureks sirguvad, ruttu suureks sirguvad.

;;Sügisel käib metsa all seenelaste tants ja trall;;

JUTUSTAJA: „Ühel päeval läks väike tüdruk koos perega metsa seenele.“

Tüdruk (käib seenekorviga metsas ringi ja korjab seeni. Teised loevad samal ajal õp. Sirje luuletust.

LAPSED(loevad õpetaja Sirje luuletust)

„Seenelkäik“

Väike tüdruk(nimi) metsas käib,
pane.

korv saab peagi seeni täis,

Korvi põhjas puravik,

millel kübar ümarik.

Veel on korvis väikesed,

seened nagu päikesed.

Kukeseened kollased,

jalad veidi mullased.

Pilvikud ja riisikad,

kõik nad söögiks kõlbavad.

Seenekorviga tüdruk näitab seeni, mida ta korvi

JUTUSTAJA: „Siis hakkas vihma sadama ja seenelised lahkusid metsast.“

(vihmavarju all on peidus konn)

LAPSED laulavad:

SEEN JA KONN

;:Tip-tip-tip;:; vihma sajab ladinal,
..... keegi istub seene all
..... mõista-mõista kes see on,
..... see on pisikene konn.

KONN:“ KROOKS!“

JUTUSTAJA: „Lõpuks saabus seenele ka siil, et oma toiduvarusid täiendada.“

LAULUMÄNG

„SIIL SEENI KORJAMAS“

Siil kõnnib korviga metsas ringi.

KÕIK LAPSED LAULAVAD KOOS

Siilike, väikene läheb metsa seenele

Taevas särab päikene, rõõmus siili meeleke.

SIIL küsib lapse(6 last) käest: “Mis seen sina oled?“

Laps ütleb oma seenenime.

SIIL: “Tule korvi“

Tegevus kordub seni, kuni korv on täis.

Õpetaja on kärbseseen

SIIL: “Sinu jätan ma metsa“

SIIL: „Nüüd on minu korv täis ja ma võin koju minna.“

Kärbseseen ilmub siili ette

Kärbseseen: “Vaata kui ilus ma olen“

SIIL:“ Olgu peale. Võtan su kaasa ja viin seenenäitusele.“

SIIL: “Ongi korv täis. Nüüd võin koju minna.“

JUTUSTAJA KOOS PUUDEGA: „Võta meie mahalangenud lehed endaga kaasa, et nendega pesa vooderdada. Talvel on ju külm“

Fono (Margarita Raun) pealt

(õpetaja Sirje tekst)

Siilike, siilike, lehti kuhja sa,

Siilike, siilike, pesa ehita,

kuhja all, kuhja all, talvel maga sa,

kevad, kevad, rõõm sind näha taas.

JUTUSTAJA:“ Lapsed, te nägite, et metsast leiavad endale toitu nii inimesed kui ka loomad, kuid kõik marjad ja seemned ei ole söödavad, sellepärast tuleb neid tundma õppida, et me ei korjaks mürgiseid metsaande.“

3.2.2. METSA SEENELE

Eesmärk:

- Laps õpib seeni tundma
- Laps väärtustab puhast õhku ja looduses viibimist. .

TEGELASED:(ema, isa, Mari, Mati, Pille, koer Muki, jänesed, liblikas, puud, tuul, uss, lilled, mesilased)

Kogu pere on kodus. Lapsed mängivad õues. Korraga leiab Mari mingi seene.

MARI: „Mati, Pille, tulge vaadake, ma leidsin seene!“

PILLE: „See ei ole söögiseen, aga mul tuli seenesousti isu.“

MATI: „Läheme ütleme emale.“

KÕIK KOOS (jooksevad ema juurde):“ Ema, ema!“

EMA: „Mis on?“

KÕIK KOOS: „Me tahame seenesousti!“

EMA: „Meil ei ole seeni ja minul ei ole aega seenele minna. Küsige, kas isal on selleks aega.“

LAPSED JOOKSEVAD ISA JUURDE.

KÕIK KOOS :“Isa, isa!“

ISA: „Mis on ?“

KÕIK KOOS: „Kas sul on aega seenele minna?“

ISA: „Mul on praegu tähtis töö pooleli, mõni teine kord.“

MARI: „Lähme siis ise.“

LAPSED JOOKSEVAD EMA JUURDE.

PILLE: „Ema, isal ei ole aega, aga me läheme kolmekesi seenele.“

EMA:“ Ega te ära ei eksi?“

MATI: „Me oleme ju ennegi metsas käinud ja ega me kaugele ei lähe. Me võtame Muki ka kaasa.“

EMA: „Olgu peale. Ma otsin teile siis korvi (ja noa).“

LAPSED VÕTAVAD KORVI JA LÄHEVAD METSA.

LAUL: SEENERALLI (M. Wunderlich), (2 esimest salmi)

PUUD (õõtsuvad tuules ja loevad):

Tule metsa kui tuju on paha,
seal kindlasti rahuned maha,
Tule metsa kui rõõmus on meel,
seal rõõmsamaks muutub ta veel.

(luuletus võetud kogumikust „Mets elab igavesti” V Denks; 2001A.)

TUUL (sasib puid):“ Olen tuul, tuul, tuul. Rebin lehed puult, puult.“ (puhub suuga)

MUKI KEPSLEB JA LAULAB: („Koer Muki”, sõnad S. Lukksepp, muusika Ü. Vinter)

Muki on koerake,

väikene koerake

muki teeb auh ,auh ,auh.

Must on mul ninake,

mustad on silmadki,

muki teeb auh, auh, auh.

MATI:“ Leidsin ilusa puraviku.“

MARI: „Oi kui palju kukeseeni! Pille, tule korviga siia!“

PILLE: „Tulen, tulen. Lõikan ainult veel need kaseriisikad ära.“

LASTE JUURDE JOOKSEVAD JÄNESED, KES MÄNGIVAD KULLI

JÄNESED: Püüa mind, püüa mind! (näevad koera ja jooksevad peitu)

JÄNESED:

Puuke, puuke, varja mind.
metsake, metsake, kaitse mind.
Mina su sõsar, sina mu vend,
hoiame kokku kui idu ja känd.

LAPSED ON KORVI TÄIS SAANUD JA LÄHEVAD KODU POOLE.

LAPSED: (Loevad õpetaja Sirje luuletust „Seenelkäik”)

Meie pere metsas käis
korv sai peagi seeni täis.
Korvi põhjas puravik,
millel kübar ümarik.
Veel on korvis väikesed,
seened nagu päikesed.
Kukeseened kollased,
jalad veidi mullased.

MATI: „Vaadake kui ilusad pilvikud! Need mahuvad ka veel korvi.“

LAPSED:

Pilvikud ja riisikad,
kõik nad söögiks kõlbavad.

NÄEVAD JÄRSKU USSI.

LAPSED: „OI, USS!“

USS: „Ärge kartke, ma ei tee teile liiga kui te mind ei puutu.“

LÄHEVAD ÜLE AASA KODU POOLE, SEAL ÕITSEVAD LILLED.

LILLED: „Päike veel õrnalt paitab meid, liblikas väike külasta meid.“

LIBLIKAS LENDAB ÕIELT ÕIELE

LIBLIKAS (Loeb õpetaja Sirje luuletust „Liblikas):

Väike liblikas olen ma.
armastan päikest ja lilli ka.
Elu mul nõnda üürike,
puhkama jään siia õiele.

MESILASED LENDAVALD ÕIELT ÕIELE JA SUMISEVAD.**LAPSED JÕUAVAD KOJU.**

EMA: „Juba tagasi! Näidake, milliseid seeni te leidsite!“

MATI: „Mina leidsin puraviku!“

MARI: „Ja mina kukeseeni!“

PILLE: „Mina leidsin kaseriisikaid.“

MATI: „Veel leidsime pilvikuid.“

EMA: „Tublid lapsed. Nüüd hakkame kohe kukeseeni praadima. Neid ei pea kupatama.“

KÕIK KOOS:

Mine metsa kui tuju on paha,
seal kindlasti rahuned maha.
Mine metsa kui rõõmus on meel,
seal rõõmsamaks muutub ta veel.
Metsas on vaikus ja rahu,
mis kuidagi linna ei mahu.
Metsas meil kõigil on hingata hea,
puhtast õhust igäüks lugu ju peab.
(Luuletus võetud kogumikust „Mets elab igavesti” V. Denks; 2001a.)

3.2.3. KOLM PÕRSAKEST JA HALL HUNT

Lavastusmäng kuueaastastele lastele, (koos muusikaga)

Eesmärgid:

- Laps õpib hoolivust
- Laps õpib austama kodu ja vanemaid
- Rikastub sõnavara kõnekäändudega: **leiba luuse laskma, töö konti ei murra ja vanasõnaga „Julge pealehakkamine on pool võitu“.**

Tegelased: Põrsakesed, nende ema ja isa, hunt, harakas, konnad, orav, kass lilled, liblikad, kuu ja päike

Vahendid: kápiknukud (põrsad)

Põrsaste laul:

Me oleme kolm lõbusat selli,
kolm selli, kolm selli.
Mina Billy, mina Villi
ja mina väike Volli.

Ema ja isa kutsuvad põrsad sööma. Saadavad põrsad käsi pesema.

Söögisalm:

Maa on meile seda andnud,
päike seda valmistanud.
Armas päike, armas maa,
teid ma tänan lõpmata.

Isa: „Nüüd peaks **leiba luuse laskma.**“

Ema (isale): „Mine pealegi.“

(lastele): „Teile on mul üks palve. Teie peske nõud, mina aga pean vanaema juures ära käima.“

Billy: „Ei, meil pole aega. Meil jäi mäng pooleli.“

Villi: „Just, just.“

Volli: „Me võiksime ise vanaema juurde minna.“

Isa: „Poisid, poisid, nii ei ole ilus. Te olete juba suured. **See töö konti ei murra.**“

Billy ja Villi: „Kui midagi on vaja teha, siis oleme suured, muidu aga oleme väikesed.“

Volli: „Tulge vennad, mul on idee „(paneivad pead kolmekesi kokku, müksivad üksteist).“

Lõpuks teatavad: „Kui me juba suured oleme, siis me lähme ja hakkame omaette elama.“

Billy ja Villi: „Praegu on väljas soe, me võime pöösa all magada, siis ei pea tuba koristama ja vaipu kloppima.“

Volli: „Igalt poolt leiab midagi värsket söögiks. Siis ei pea nõusid pesema.“

Ema: „Aga kullakesed, metsas liigub ringi kuri hunt, ta sööb teid ju ära.“

Põrsad laulavad:

Kurja hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me
Kurja hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me

Ema ja isa: „Ise teate. **Julge pealehakkamine on pool võitu.**“

Põrsakesed lähevad lauluga minema.

Laul:

Pool maailma läbi käind,

läbi käind, läbi käind,
ei näe põrsaid nõnda häid,
nõnda häid, nõnda häid.

Linnulaul lindi pealt, samal ajal loojub päike ja tõuseb kuu.

Laul:

Päeval paistab päike,
öösel kumab kuu, (viis väike aatomik)
põrsakesi väikseid
vaevab uni suur.

Villi: „Siin on nii kõva ase.“

Billy: „**Ja kõhedavõitu.**“

Voli: „Ärge virisege, see-eest ei pea me midagi tegema.“

Jäävad magama unelaulu saatel.

Hüppenööriga hüpates tuleb kass.

Kass: „Kes seda enne on näinud, et põrsakesed metsas põõsa all magavad. Näu-näu.“

Kuu ja päike (vahetavad kohad):

Laul:

Öösel kumab kuuke,
päike päeva toob,
põrsakesed-rõõmsameelsed
möllavad kõik koos.

Billy ja Villi: „Kõht on tühi. Emal on kindlasti juba puder valmis. „

Voli: „Lähme parem juurikaid otsima. Väikesed juurikad ongi tervislikumad.“

Otsivad söödavat ja räägivad: „Kõht on täis, nüüd võime mängima minna“

Lilled: „Liblikad lennake meie õitele!“

Liblikad lendavad ja hüüavad : Püüa mind, püüa mind, kätte ei saa jne.“

Põrsakesed püüavad liblikaid, väsivad ära ja istuvad puhkama.

Orav (tuleb tõukerattaga): „Põrsakesed, mis te siin metsas teete, kas te hunti ei kardagi?“

Põrsakeste laul:

Halli hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me.
Halli hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me.

Billy: „Vennad, mul on taskus mõned õhupallid, puhume need täis, siis saab mängida.“

Tulevad konnad hüpates

Konnad: „Näe, põrsakesed! Tere, mis te siin teete? Me aitame teil õhupalle puhuda.“

Puhuvad kõik koos õhupalle. Pärast seda kiirustavad minema.

Põrsakeste laul:

(mängivad) Meil on lõbus mängida,
mängida, mängida.
Ei pea vaipu kloppima,
kloppima, kloppima.

Harakas (tuleb lennates): „Kuulake kõik, kuulake kõik, kuri hunt liigub metsas ringi,
põrsakesed kas teie ei kardagi hunti?“

Põrsakeste laul:

Halli hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me.
Halli hunti ei karda me,
ei karda me, ei karda me.

Hunt (ringutab põõsa taga ja räägib omaette): „Mis kära see on?“

Põrsakesed (ei kuule hunti, omavahel): „Mis hunti siin üldse olla saab. Vaat kui krapsame tal

ninast kinni, küll siis saab nalja.“

Laul:

Meid ei hirmutagi hunt,
hirmus hunt, hirmus hunt.
Kus sa hulgud kriimsilm hunt,
vana hunt, rumal hunt.

Hunt: „Küll on hea, kui lõunasöök ise suhu hüppab „,

Jookseb põõsa tagant välja.

Põrsakesed jooksevad koju, laua alla.

Em: „Mis te tormate?“

Põrsad: „Hunt, hunt, appi!“

Isa tuleb toast:“ Mis hirmus kisa siin on?“

Em:“ Lapsukesed kardavad hunti.“

Isa paneb ukse riivi.

Laul:

Ei saa sisse ükski loom,
kaval loom, hirmus loom.
Ust ei lõhu tema koon,
kuri koon, kõva koon.

Hunt koputab

Isa:“ Kes seal on?“

Hunt: „Silmapilk tee lahti.“

Isa: „Või veel, ei mõtlegi.“

Hunt:“ Hoidke alt, ma söön teid kõiki ära.“

Tormab ukse kallale, saab haiget ja läheb ulgudes metsa.

Em kutsub isa sööma.

Põrsakesed: „Aga meie?“

Isa: „Teie elate ju metsas.“

Põrsakesed paluvad andeks. Em kutsub kõiki sööma.

Näidend lõpeb „Kodu” lauluga (ringis)

Kodus kõik on kõige parem.
Kodus kõik on kõige parem.
Kõige soojem kodutare.
Kõige soojem kodutare jne.

3.3. Näidend õpetajatele

3.3.1. LOOMADE MUNADEPÜHAD

Stsenariumi olen koostanud A. Jurini muinasjutu“ Karu jõulumure“ kasutades, mängivad õpetajad.

Eesmärgid:

- Õpetada lastele ausust, julgust; sõprust, hoolimist, andestamist:

Õpetada lastele munapühade kombeid.

TEGELASED: karu, hiir, pisi-hiir, rebane, , põder, siil, jänes, , öökull, jutustaja

JUTUSTAJA: “OMETI KORD SAABUS SEE PÄEV – KAUAOODATUD JA KÕIGILE TÄHTIS MUNADEPÜHA“

HIIRE-ISAND (ÄRKAS OMA PISIKESES VOODIKESES, KRAHMAS LAUALT JUUSTUTÜKI JA HAMMUSTAS SELLEST SUUTÄIE. RINGUTADES LUGES TA:
MUNAPÜHAD, MUNAPÜHAD,
NEED ON VÄGA VAHVAD PÜHAD.
SIIS SAAB MUNE VÄRVIDA
JA SÕBRAGA NEID KOKSIDA.

PISIIIR: „KUS NEED MUNAD ON, MIDA SA VÄRVID, SÕIME NEED JU ÄRA?“
KORRAGA HELISES TELEFON

HIIR: „HALLOO! „

ÖÖKULL (KARJUB TORUSSE):„,HALLOO, HALLOO !”

HIIR.: „JAH, MA KUULEN,“

ÖÖKULL: „KAS OLETE JUBA ÜLEVAL ,ISAND HIIR, PÜHADE AJAL TULEB VARAKULT TÕUSTA, TOIMETADA, JA MUNE VÄRVIDA. EGA TE OLE UNUSTANUD, ET PIDIME SEDA KÕIK KOOS TEGEMA?

HIIR: (TA SILMITSES OMA TELEFONIKETAST, MILLEL ILUTSES KOLLASE JUUSTU PILT.),„MUL ON KÕIK MUNAD KAHJUKS OTSAS..“

ÖÖKULL: „SIIS ON KÜLL PAHASTI, AGA ÄKKI SAAB KEEGI TEILE LAENATA. TEATE MIS, MINUL ON TEILE ÜKS PALVE. VAADAKE, KÕIK LOOMAD ON JUBA ÜLEVAL, AGA KARU JUURES EI VÕETA TELEFONI VASTU.

MA MÕTLESIN, ET TEIE ELATE KARULE KÕIGE LÄHEMAL....“

HIIR (HÜÜDES) „HÄSTI, MA LÄHEN JA VAATAN, MIS TEMAGA ON !“

HIIR PANEB TORU HARGILE.

ÖÖKULL(VATRAB EDASI):„JA MUIDE, MINUL ON KOHE PALJU MUNE KOGUTUD. MIS TE ARVATE, KAS MA PEAKSIN KÕIK KAASA VÕTMA...“

JUTUSTAJA: „JA NII VATRAS EMAND ÖÖKULL EDASI, TAIPAMATA, ET HIIR OLII JUBA AMMU TORU HARGILE PANNUD.”

KIIRESTI PANI HIIR ENDALE KAMPSUNI SELGA, TÕMBAS SOOJAD PÜKSID JALGA, JA VUDIS KARU MAJA POOLE.

PISI-HIIR: „KAS MA VÕIN SINUGA KAASA TULLA?”

HIIR:” KAHEKESI ONGI MÕNUSAM”

HIIR MUNAPÜHAD, MUNAPÜHAD,
NEED ON VÄGA VAHVAD PÜHAD.
SIIS SAAB MUNE VÄRVIDA
JA SÕBRAGA NEID KOKSIDA.

„KUULE, PISIIIR, KAS POLE VAHVA LUULETUS?”

PISI-HIIR.” Luuletus, luuletus, AGA MEIL POLE JU MUNEGI, MIDA VÄRVIDA.“
JÕUTI KARU MAJA JUURDE.

AKNAST SISSE PIILUDES MÄRKAS HIIR, ET KARU MAGAB MAGUSASTI

HIIR: ”KARU MAGAB MUIGEL NÄGU EES. ILMSELT NÄEB MESIKÄPP UND SUVEST JA MESITARUDEST, AGA VÕIB – OLLA KA ILUSATEST VAARIKATEST ,MIS

KEELE ALLA VIIVAD. IGAL JUHUL MAGAB KARU VÄGA SÜGAVALT .LÄHEN ÕIGE SISSE. PISI-HIIR, KAS TAHAD KA KAASA TULLA?”

PISI – HIIR: ”EI TAHA MINA SISSE TULLA”.

JUTUSTAJA:” ISAND HIIR AGA VÕTTIS SÜDAME RINDU JA ASTUS KARU MAJJA.”

HIIR PROOVIS KÕIGEPEALT TEKKI SIKUTADA, AGA KARU OLII SELLE ENDALE NII KÕVASTI ÜMBER KERINUD, ET HIIREL OLII TÜKK TEGEMIST TEKI KÄTTESAAMISEGA.

HIIR:” NO KÜLL ON ENNAST IKKA SISSE MÄSSINUD!”

HIIR.(PÜHIB HIGI):” LÕPUKS SAIN SUL TEKI PEALT ,ÄRKA NÜÜD OMETI!”
NÜÜD RAPUTAS ISAND HIIR METSAOTTI NII TUGEVASTI, KUI JAKSAS. KA SEE EI AIDANUD.

HIIR AVAB UKSE JA ÜTLEB PISI-HIIRELE :” KUULA, KUIDAS NORSKAB. TEAD MUL TULI ÜKS MÕTE. KUNA KARU NAGUNII MAGAB, SIIS LAENANE TEMA KÄEST MUNE. TAL ON KÕIK NAGUNII ALLES.

HIIR KARULE: ”NO KUI SA EI ÄRKA, SIIS LAENAN SINU KÄEST MUNE. SUL NEID NAGUNII VAJA POLE..”

HIIR OTSIB JA LEIAB MUNAKORVI. JÄTAB KORVI MÕNED MUNAD JA VÄLJUB MAJAST.

KARU (UNESEGANE TÕUSEB ISTUKILE, EGA SAA MILLESTKI ARU.):”MIKS MUL MAGADA EI LASTA?”

HELISEB TELEFON

ÖÖKULL: :„KAS OLETE JUBA ÜLEVAL ,ISAND KARU? MUNAPÜHADE AJAL TULEB VARAKULT TÕUSTA, TOIMETADA, JA MUNE VÄRVIDA. EGA TE OLE UNUSTANUD .SAATSIN JUST ISAND HIIRE TEID ÄRATAMA. PIDIME KÕIK KOOS MUNE VÄRVIMA?

KARU: ÄRKASIN JUST, SIIN POLE KEDAGI. VÕTAN OMA MUNAKORVI .JA TULEN. PANIN MUNAD JUBA SÜGISEL VALMIS

ÄKKI MUUTUB OTT RAHUTUKS JA HAKKAB MÖÖDA TUBA TIIRUTADES MIDAGI OTSIMA

KARU: (MÕMISEDES)”S, KUS ON MINU MNAKORV. ALLES SÜGISEL OLI TA VEEL SIIN NURGAS.“

KARU LEIAB LÕPUKS MUNAKORVI, AGA SEE ON PEAAEGU TÜHLI.

KARU:“ KEEGI ON MU MUNAD PIHTA PANNUD, AGA SIIA ON VEEL MÕNED JÄÄNUD. VÕTAN NEED KAASA. IKKA PAREM KUI MITTE MIDAG. I“

KARUOTT VÄLJUB KOOPAST POOLIK MUNAKORV KÄES JA HAKKAB ASTUMA LOOMADE KOGUNEMISVÄLJAKU POOLE

KARU ÜMISEB: KARUOTT, KARUOTT,
POLE MINGI UNEKOTT
KARUOTT, KARUOTT,
ARMAS MULLE MEEPOTT.

JUTUSTAJA.: KARU JÕUAB TEISTE LOOMADE JUURDE. PLATSIL ON JUBA LÕKE SÜÜDATUD, PADA TULELE PANDUD JA LOOMAD SEISAVAD OMA MUNAKORVIDEGA JÄRJEKORRAS JÄNESE JUURES, KES HAKKAB MUNE PATTAPANEMA..

REBANE UHKELDAB TEISTE EES OMA MUNAKORVIGA

REBANE: “ MINUL ON VÄRSKED MUNAD, JUST HOMMIKUL KORJATUD. KÄISIN VADERIKS JA PERENAINA ANDIS TÄNUTÄHEKS.“

JÄNES: „VÕI VEEL. EGA TAHA HÄSTI USKUDA KÜLL, KUID ANNA NAD SIIA. PANEME KEEMA.“

JUTUSTAJA: HIIR SEISAB OMA KORVIGA EEMAL JA NIHELEB NÄRVILISELT. LÕPUKS LAHEB KARU JUURDE JA ÜTLEB

HIIR: “KARU, KAS SA ANNAD MULLE ANDEKS, ET MA SINULT MUNE LAENASIN. LÄKSIN SIND HOMMIKUL ÄRATAMA, SEST ÖÖKULL PALUS. SINA AGA MAGASID JA EI ÄRGANUD KA RAPUTAMISE PEALE. NÄGIN SINU TÄIS MUNAKORVI JA MÖTLESIN, ET KUNA SA NAGUNII EI ÄRKA LAENAN SINULT MUNE. SÕIME ENDA OMAD KÕIK ÄRA .“

KARU: “SEE ON KÜLL INETU, ET SA LUBA KÜSIMATA VÕTSID, AGA KUNA SA AUSALT KÕIK ÜLES TUNNISTASID, SIIS ANNAN ANDEKS. JA PEALEGI OLITE TEIE PISIHIIREGA VIST NEED, TÄNU KELLELE MA ÜLDSE ÄRKASIN.“

HIIR KALLISTAB KARU:“ LUBAN ,ET MA ENAM KUNAGI NII EI TEE“.

SIIL SEISAB ÕNNETULT OMA KORVI JUURES

JÄNES:“ NO MIKS SA NII ÕNNETU OLED?“

SIIL. MA EI SAA KORVIST MUNE VÕTTA, MINU OKKAD TEEVAD MUNAD KOHE

KATKI.

JÄNES. POLE HULLU, KÜLL MA AITAN. SÕBRAD JU SELLEKS ONGI.
REBANE“ PAISTAB, ET MINU MUNAD ON JUBA KEENUD JA NEID VÕIB
VÄRVIMA HAKATA. JÄNKUKE, KUS SU PINTSLID JA VÄRVID ON? SÕBRAD,
VÕIKSIME HAKATA NEID KOOS VÄRVIMA SENIKS KUNI JÄRGMISED KEEVAD.“
PÕDER:“ HEA MEELEGA KUID NIISAMA ON IGAV. LAULAME KA, SIIS ON
LÕBUSAM.

LOOMAD LAULAVAD KOOS:

LAUL „PÕDRA MAJA“

PÕDRAL MAJA METSA SEES

VÄIKSEST AKNAST VÄLJA VAATAB

JÄNES JOOKSEB KÕIGEST VÄEST,

LÄVEL SEIMA JÄÄB.

REFRÄÄN

KOP-KOP KOKSU TEE

TÄNA MUNAKOKSU TEE

JÄNES MUNE VÄRVI SA,

SIIS SAAB KOKSIDA

JUTUSTAJA: „NII VÄRVISID LOOMAD RÕÕMSALT MUNE JA TEGID
MUNAKOKSU. PÄRAST AGA TANTSISID KOOS RINGMÄNGU“

Ringmäng näidendi juurde

Loomad kõnnivad muusika saatel ringis, hoiavad kätest kinni ja laulavad

aias veereb (looma nimi),

(looma nimi) kui munake

veere, veere munake,

otsi endale korvike.

Munakorvid on samal ajal väljaspool ringi . Loom, kes leiab oma korvi, võtab selle
kaasa ja toob ringi keskele. Siis saadab ta käepuudutusega järgmise looma korvi
otsima. Mäng kestab seni, kuni kõik loomad on oma korvi leidnud.

Näidendit mängiti 2012 a. Põlva linna ja valla (3) lasteaegade lastele.

Näidend meeldis lastele väga.

3.4. Muinasjutt

KUKEKESE JA KANAKESE LUGU

Ilusa halja aasa peal oli väike majake, kus elasid kukeke ja kanake. Ühel hommikul ärkas
kukk ja hõiskas: „Kikerikii! Hommik on juba käes kanake.”

Kanake tuli uksele ja ütles: "Tere hommikust kukeke! Tere hommikust päikene! Tere hommikust linnud ja liblikad! Tere hommikust lilled! Tead kukeke, siin on küll nii tore elada, kuid kui meil pole ühtegi tibukest, kelle eest hoolitseda, siis on natuke igav. Kukk arvas, et ka temal ei ole tibukese vastu midagi.

Kana oli väga rõõmus ja kuulutas, et tema hakkab siis kohe munema. Ta tegi endale pehme pesa ja istus sinna.

Varsti hakkas ta kõva häälega kaagutama. Muna oli munetud. Kanake ütles kukele: „Kukeke, nüüd jäävad kõik kodutööd sinu hooleks, mina jään pesa peale hauduma.” Kukeke arvas seepeale, et kanake ei pea muretsema, küll tema hakkama saab.

Kanake istus muna peal ja laulis

Munake, munake,
varsti saab sust tibuke,
kukeke või kanake,
kanake või kukeke,
kes seda teab?

Nii möödusid kanakese ja kukekese päevad. Kukeke tegeles koduste töödega, kanake aga istus pesas ja laulis. Ühel päeval kostus aga korruga piiksumist ja tibuke pistiski peakese munakoorest välja.

Kanake kutsus kukekest: „Kukeke, kukeke, tule vaatama meie ilusat lapsukest!”

Kukk tuli ja kires rõõmust

Tibuke aga ajas ennast jalgadele ja küsis: „Kus ma olen? Siin on nii külm ja oi kui hirmus hääl. Kes see veel on?”

Kukk ja kana vastasid, et tibu on nende armas lapsuke ja nemad tema emme ja issi ning emme ja issi hoiavad, soojendavad ja kaitsevad teda. Kõik kolm olid õnnelikud ja laulsid koos:

Meil on kena, väike pere.
Kana, kukk ja tibukene.
Oskame kõik lennata,
terakesi nokkida.

Järsku kostus rõhkimist. Tuli Siga.

Kukeke ütles: Tere notsuke, kust sina siia said?

Siga vastas, et tuhnis ja tuhnis, kuni ära eksis ning küsis luba ööseks nende juurde jääda? Ta ütles: "Olen väsinud ja tahaksin natuke puhata." Kukeke ja kanake olid lahked ja lubasid tal öömajale jääda. Tänutäheks laulis notsuke neile oma laulukest:

Notsukene olen ma,
oskan mullas tuhnida.
Ninaga, oskan ma,
mulda lahti lükata :,:
Notsukene olen ma,
kartuleid söön koorega.
Trill – lall - laa, trill –lall –llaa,
kõhukese täis saan ma. :,:

Notsukene olen ma,
jooksin võidu tuulega,
sõbraga, oskan ma,
ilusasti tantsida.

Notsu kutsus kanakese isegi endaga tantsima. Kukekest ja kanakest ootasid kodutööd ning nad otsustasid minna metsa hagu korjama. Siga pakkus ka ennast abiks. Nüüd pidi tibuke üksi koju jääma.

Kukeke ja kanake manitsesid tibukest sõnakuulelikkusele, ei lubanud tal kodust välja minna ja hoiatasid rebase eest.

Aga tibu ei kuulanud sõna. Kui emme ja issi koos notsuga olid ära läinud arvas tibuke, et tal on igav ja ka tema võiks jalutama minna.

Tuli rebane. Tibu küsis:” Oi, kes sina oled? Sul on nii ilus lips saba küljes ja ilusad kõpskingad!”

Rebane vastas mesimagusa häälega : „Olen sinu vanaema ja tulin teile külla. Kas emme ja issi on ka kodus ?

Tibu ütles, et vanemaid ei ole kodus ,vaid metsas hagu korjamas.

Rebane ütles seepeale:” Tule mulle sülle lapsuke! ” Tibu oli kohe nõus. Rebane aga krahmas tibu kaenlasse ja pistis jooksu ise aga laulis:

Kõhutäie leidsin ma.

leidsin ma, leidsin ma.

Väga väikse vaevaga,

vaevaga, vaevaga.

Kodu poole ruttan ma,

ruttan ma, ruttan ma.

Kuuma vette panen ta,

panen ta, panen ta.

Maitsva supi keedan ma,

keedan ma, keedan ma.

Lisan soola ,pipart ka,

pipart ka, pipart ka.

Suppi süüen koos pojaga,

pojaga, pojaga.

Leiba luusse lasen mõnuga,

mõnuga, mõnuga.

Tibu hakkas appi karjuma. Metsast tulid jooksuga kukeke, kanake ja notsuke ning päästsid tibu rebase käest. Rebane aga põgenes kiiruga. Tibuke rääkis, mis oli juhtunud ja lubas edaspidi alati emme ja issi sõna kuulata. Kõik olid rõõmsad ja kanake arvas, et selle peale tuleks kooki küpsetada ning läks koogi jaoks muna munema. Kui muna oli munetud küpsetas kanake maitsva koogi. Tibuke kattis laua. Laua ääres istudes ning kooki süües olid kõik õnnelikud, et tibuke oli rebase käest pääsenud.

Muinasjutu oleme samuti õpetajatega lavastanud ja lastele „teatrina“ esitanud.

3.5. Kahekõned

Eesmärgid:

- Rikastub sõnavara uute sõnadega nagu „pikitud“, „raagus“, „tarretub“
- Laps õpib kasutama erinevat intonatsiooni

3.5.1. VAHTRAPUU JA LAPS

Laps: ”Vahtrapuu, vahtrapuu,
küll oled sa ilus!”

Vahtrapuu:” Sügisepäikeses,
tuules ja vilus.”

Laps: „Kuub sul täis pikitud kirjusid lehti,
millise värviga seda küll tehti?”

Vahtrapuu: ”Poest seda värvi te osta ei saa, mu kuub on värvitud looduse värviga.”

3.5.2. KASK JA LAPS

Laps: "Kaseke, kaseke, kus on sinu kuub, õues ju vinge sügistuul?"

Kask: "Tuul viis mult lehed, nüüd raagus ma, seepärast pean minema puhkama."

Laps: "Kuidas küll sina puhkama lähed, puud ju ei kõnni, nad kuhugi ei lähe?"

Kask: „Mina puhkan kohapeal,

mahl mu soontes tarretub pea.

Kevadel jälle kohtume taas, siis mu puhkus läbi saab."

3.5.3. RULLILUGU

Sobib emadepäevaks

Laps: „Teerull, teerull, mida sa teed?“

Teerull: „Rullin teed, rullin teed.“

Laps: „Tainarull, mida sina teed?“

Tainarull: „Rullin tainast pannile .“

Em: „Aga sina, rõõmurull?“

Laps: „Olen sinu musirull.“

3.6. *Liisusalmid*

1. Ussa pussa, ussa **maru**
taluõue tuli **karu**.
Ussa pussa ussa **maru**
karu leidis mesitaru.

2. Vaibadi, vaibadi varsakapja,
Kiigadi kaagadi karukella.
Kaagadi kuugadi kullerkuppu,
mine otsi nurmenukku.

3. Köögis kokad **vaidlesid**,
toiduained **taidlesid**.
Soolatopsis **pipraterad**,
tainakausis **juustukerad**.
Kuhu kadus **sai**?
Otsi üles, ole **pai**.

4. Kokkadel käis **jutuvada**,
põhja kõrbes **pudrupada**.
Leia sina see,
kes kõrbenud putru sööb

3.7. Luuletused lastele

3.7.1. AASTAAJAD

NELI AASTAAEGA

Meil on neli aastaega,
kevad, suvi, sügis, talv.
Kevadpäike soojalt paistab,
ärkab pajul urvapall.

Suvel päike kõnnib kõrgel,
rohetamas mets ja maa.
Sügispäike juba hakkab
puudel lehti värvima.

Talvel päikest harva näha,
vahel lumeta on aas.
Kui on lumi, siis on kena,
valged hanged kõikjal maas.

Ootan kevadet ja suve,
sügist, talve tahan ka.
Iga aastaeg on tore,
tasub neid ka oodata.

1. *Luuletuse lugemise ajal saab kasutada ka sõrmi*
2. *Luuletuse lugemise ajal saab õpetaja kasutada aastaegade näitlikustamiseks neljast pildist koosnevat liikuvat jutumaja (minu poolt antud nimi). Näidis lisatud.*

TERE KEVAD

Kuldnook puuksal vilistab,
kurepaar teeb pesa.
Rukkipõldki rohetab,
tere, tere, kevad!

KEVADPÄIKE

Päike pillub kulda,
Seemned ruttu mulda.
Redis juuri ajab,
salat pealseid vajab.
Kevadel on ikka
toidulaud meil rikkam.

Kasutasin kevadel lastega seemnete muldapaneku ajal. Sobib riimide otsimiseks

PÄIKENE

Pilla-palla päiksekiired,
kiired nagu väiksed hiired.
Poevad lapse teki alla
löövad naerupolka valla.
Äratavad unimütsid,
unimütsid, koolijütsid.,
Isa-ema tööinnud.
vanaema naerulinnud

Luuletus laste lõbustamiseks peale lõunauinakut. Sobib riimide otsimiseks.

KUU

Kuul on päris mitu kuju,
mitu kuju, mitu nägu.
Vaata - sirp on taeva all,
mõne aja pärast pall
Varsti sirp on teisipidi
hääbudes nii tasapisi.

Rahva keeli vana kuu
pimedaks jääb taevaruum
Pimeduses noorkuu loob
jälle meile valgust toob

Luuletust saab kasutada lastega taevaruumist rääkides. Sobib riimide otsimiseks. Mõiste „hääbudes“ selgitamine.

3.7.2. PUUD

RAAGUS VAHER

Puhub vinge sügistuul,
rebib lehed lahti puult.
Vahtrapuu, mis kirjus kuues,
peagi paljalt seisab õues.
Nüüd on tema raagus puu,
kuni tuleb kevad uus.

Luuletust on kasutatud uue mõiste „raagus“ selgitamisel

RÕÕM

Õunake, õunake õunapuul,
pähklike, pähklike sarapuul,
männikäbrike männipuul,
kuusekäbrike kuusepuul.
Kõigist neist meil rõõm on suur,
suur, suur, suur

Kasutatud lastele seoste õpetamisel teemal „Puud ja nende viljad“.

OOD KASELE

Kui on ilus kevadkuu.
istutame kasepuu.
Kasvagu ta suureks puuks,
silmarõõmuks ja veel muuks.
 Kevadel ta mahla annab,
 oksi vaasi lubab panna.
 Suvel võime teha vihta,
 et saaks saunas peksta pihta.
Sügisel viib tuul talt lehed,
vihm kõik oksad puhtaks peseb
Hüppab orav raagus puul,
mida kiigutab vaid tuul.
 Talvel ahjus, kaminas,
 rõõmsalt praksub kasehalg.
 Vestab juttu kõikidest
 elus nähtud seiklustes

Luuletuse kaudu saab laps teada, mida saab kasepuust erinevatel aastaaegadel. Sobib riimide otsimiseks ja uute mõistete „raagus“ ning „piht“ selgitamiseks.

LEHTPUUDE MOEŠÕU

Sügisel lehtpuudel pidu on hoos,
algamas nende moedemonstratsioon.
Kask tõmbab selga kollase kleidi,
vahtrapuu kirjus uhkeldab veidi.
Tammel ja kastanil ehteid on palju,
kuid kõik nad jäänud on pihlaka varju.
Pihlaka kleidil on punased pärlid,
rõõmsaks nad muudavad kleidi värvi.
Kaua need pärlid seal siiski ei püsi,
sest väikestel lindudel kõhuke tühi.
Tuul ja vihm teevad oma tööd,
puudelt minema viivad rüüd.
See annab märku, et lõppenud šõu
ja puukesi ootamas unepõu

Kirjeldab puid sügisel ja uus mõiste „põu“

3.7.3. SÜGISPÄEV

SÜGISPÄEV

Aias käimas vilgas töö,
väike Mati õuna sööb.
Isa hoogsalt kaevab maad,
ema peete koristab.
 Peagi täis on peedikorv,
 Matil ära söödud õun.
 Kahekesi isaga
 korvi koju tassivad.
Kui on aias lõppend töö,
ootab peret lõunasöök.
Memme tehtud supi sees,
peeditükid punased.
 Õhtul meie väike Mati,
 kaissu võtab karu Kati.
 Uneski veel peete näeb,
 oli see vast tore päev

Luuletuse kaudu on võimalik läbi viia töökasvatust

SUPILUGU

Oi kui suur on kapsapea,
sellest supp saab väga hea.
Porgandit ja kaali ka,
mis seal ikka praalida.
Tuleb keeta, praadida,
kõhuke täis laadida.

Lõbus lugu supikeetmisest. Saab kasutada tervislikust toitumisest rääkides.

3.7.4. TERVIS

Hambad

Väikesel lapsel suus piimahambad,
porgandeid närivad suures kambas.
Kui aga liiga palju sööd kommi,
nõuavad hambad hoopis plommi.
Kõike tuleb süüa parasjagu,
siis su hambad abi ei palu.

Luuletus sobib kasutamiseks hammaste tervishoiust rääkides.

Terve laps

Haigused ei hüüa tulles,
ütleb vanaema
Aga neist saab hoiduda
kui sa treenid keha.
Tuleb paju olla õues,
joosta, mängida.
Tervislikku toitu süüa,
sõna kuulata.
Riideid palju pole vaja,
joostes sooja saad.
Hakkad õues higistama,
hoopis külmetad.
Tore olla rõõmus, terve,
keksu hüpata.
Pole vaja teki all
tablette neelata.

3.7.5. SÜMBOOLIKA

Suitsupääsuke

Suitsupääsuke, soojapääsuke,
siidikeralooja, õnnelinnuke.
Oled meie kallis rahvuslind,
kõik me armastame sind.

Laps saab teada, kuidas pääsukest rahvapäraselt kutsutakse.

Eesti lipp

Astun uhkelt tip -tap - tip,
torni otsas lehvib lipp.
Lipp on kolmevärviline,
sini-must-valge triibuline.
See on Eesti riigi lipp,
astun uhkelt tip – tap - tip.

Mõeldud 2-3 aastastele kõnearenduseks. Lapsed liiguvad, loevad luuletust koos õpetajaga ja lehvitavad lipukest.

Poisist meheks

Iga laps kord kasvab suureks,
igast poisist sirgub mees.
Mina kasvan Eesti meheks,
Eesti riigis, selle sees.
Lasteaias mängin sõda,
mängupüssist tulistan.
Joostes sõpra ajan taga,
luuramistki harjutan.
Sõda suurtele ei meeldi,
miks, sest aru ma ei saa.

On nii huvitav, püss õlal,
sõpra taga ajada.
Sirgund meheks, võtan relva,
teenin aega kaitseväes.
Seal relv pole mänguasi,
rahu kaitseks ta mul käes.
Et jääks alles kodumaja,
Eesti riik ja Euroliit.
Et ei lõhkeks põllul pommid,
säiliks loodus, linnuriik.

Kuueaastaste poiste lemmikluuletus

3.7.6. LEIVAST

Raamat ja leib

Tähemärkidest sõnad, sõnadest laused,
lausetest tekst on raamatus
Raamatutes peidus ajalugu,
inimsaatused, armastus.
Armastus ikka käib kõhu kaudu,
nii ütleb Eestis vana ja noor.
Kui laual on leib, mis rukkijahust
ei laula kõhus näljakoor.
Eestlaste leib on rukkijahust,
millel nii mõnus krõbe koor.
Raamatutes kirjas vanasõnad,
Leivast, mis eestlaste lauakroon.

Rukkileib

(vanaema mälestuseks)

Luuletus sisaldab murdesõna „pääl“

Kui rukkileiba hammustan,
siis meenub möödunud aeg,
Mil astjas hapnes taignakakk
ja vanaema käed.
Need taignast leiba vormisid
ja ahju lükkasid,
kus pätsid kapsalehe pääl
tükk aega küpsesid.
Kui ahjust võeti küpsend leib,
siis lõhnas terve ruum
ja leivakäär ning värsked või
see lausa sulas suus.
Nüüd kõike teevad masinad,
kuid pagar ikka jääb,
sest ilma inimkäteta
head leiba me ei näe.

3.7.7. RULLILUGU

Teerull õues rullib teed,
peagi siledaks saab see.
Köögis töötab tainarull,
valmimas kaneelirull.
„Rull – rull – rull – rull
rull – rull – rull !“
hõikab aknast rõõmurull.
Tema rullib ennast ka,
kukerpalli veeretab.

“R” aktiivne kasutamine ja riimuvate sõnade leidmine

3.7.8. LUULETUSED MAAKONNA TEMAATILISTELE LUULEPÄEVADELE.

112

Luuletust lugeda koos liigutustega.

Numbri 112 lugemise ajal osutab laps ühe sõrmega suule, ninale ja kahe sõrmega silmadele

Kui on vaja kiirelt arsti
telefoni võtan appi.
Valin numbri 112,
varsti kohal ongi arst.

Kui on tulekahju lahti,
kaua mõelda pole mahti.
Valin jälle 112,
abi kohal nagu naks.

Selle luuletuse esitamise eest saadi emakeelepäevale pühendatud Põlva maakonna lasteaedade luulepäeval 3-4 aastaste laste seas II koht

MEIE TAEVASKODA

On väikses Eestis kauneid kohti palju,
kus puhata ja jõudu koguda.
Ma väike matkasell ja mulle meeldib
me Taevaskojas ringi uidata.

Siin puhas õhk ja emalättevesi,
mis linnalapsele eksootika,
ma liivakivikoopas silmi pesen
ja kaasa võtan vett ma purgiga.

Nii igal aastal tulen jälle siia,
et kohalikku loodust nautida
ja iga kord ma soovin koju viia,
vett allikast, mis puhtalt sillerdab.

On väikses Eestis kauneid kohti palju,
kuid Taevaskoda mulle kallis on.
Siin sõbraga saab joosta, teha nalju
ja käbisõdagi nii tore on.

Saab kasutada kodumaa teema käsitlemisel.

Eriti poistele meeldis lugeda seda luuletust, kui käisime Taevaskojas matkamas. Selle luuletuse esitamise eest saadi emakeelepäeva Põlva maakonna lasteaedade luulepäeval 6- aastaste laste seas II koht

SEENELKÄIK

Väike tüdruk metsas käis,
korv sai peagi seeni täis.
Korvi põhjas puravik,
millel kübar ümarik.
Veel on korvis väikesed,
seened nagu päikesed,
kukeseened kollased,
jalad veidi mullased.
Pilvikud ja riisikad –
kõik nad söögiks kõlbavad.

Luuletust saab kasutada seente tundmaõppimisel ka õppemänguna, asendades sõna „tüdruk“ lapse nimega ja kasutades korvi seene mulaažidega.

Selle luuletuse esitamise eest saadi emakeelepäeva Põlva maakonna lasteaedade luulepäeval 3-4 aastaste laste seas II koht

VÄIKE EHITAJA

Luuletust lugeda koos liigutustega.

Olen väike ehitaja, (Osutab käega enda peale)
legoklotsidest teen maja . (Imiteerida müüri ladumist.)
Sein saab tugev, kõrge paks, (Näidata kätega)
katus peale üks ja kaks. (Kättest kolmnurk pea kohale)

Kandilise akna teen, (Kätega nelinurk)
akna taga linnuke. (Nimetissõrme ja pöidlaga teha noka liikumist)
Uksest sisse-välja käin, (Kahe käe sõrmeotsad vastamisi liiguvad kord sisse ja
siis välja.)

maja lastekilkeid täis.

Luuletus oli 3- 4-aastaste laste lemmikluuletus, seda loeti ka sõpradele ja tuttavatele kodus. Selle luuletuse esitamise eest saadi emakeelepäeva Põlva maakonna lasteaedade luulepäeval 2011a. 3-4 aastaste laste seas III koht Luuletust loetakse meeeldi ka 5-aastaste rühmas.

3.8. Värsslugu „Kriipsupoiss I jalutuskäik“

Värsslugu „ Kriipsupoiss I Jalutuskäik“, ilmunud raamatuna 2009 a.

Eesmärgiks on laste sõnavara rikastamine ja loovuse arendamine ning tähtede õppimine läbi kehakeele. Raamat sobib kasutamiseks 2-7a. lastega.

Kasutamine:

1. Lapsed vanuses 2-3a.

Vaadata lastega koos pildiraamatut ja jutustada ise lastele lugu. Esitada lastele küsimusi piltide kohta. Korrata lastega koos sõnapaare ja lauseid (näiteks “triibuline vaip“, “kriipsupoiss püüab õngega kala“ jne.)

Tulemus:

- Laps õpib tundma erinevaid värve,
- loendab esemeid ,
- rikastub sõnavara.
- Laps püüab leida sarnaseid asju enda ümbert.
- Seostab tegevusi enda poolt kogetuga.
- Lapsed saavad esimesi teadmisi väärtustest

2. Lapsed vanuses 3-4a

Vaadata lastega koos pildiraamatut ja jutustada ise lastele lugu. Esitada lastele küsimusi piltide kohta. Selles vanuses lapsed räägivad juba ise kaasa.

Tulemus:

- Laps hakkab rääkima lausetega
- Laps õpib vastama küsimustele.
- Areneb kõne

3. Lapsed vanuses 4-5a

Lugeda lastele ette värsslugu ja vaadata pilte. Lasta lastel proovida võtta tähe kuju üksi ja mitmekesi koos. Lasta lastel mälu järgi joonistada valgele paberile tähti, mida nad eelnevalt moodustasid. Soovitada lastel joonistada selle tähega algavaid esemeid, asju.

Tulemus:

- Neljaaastased lapsed proovivad jäljendada lihtsamaid tähti nii suvel õues kui ka toas.
- Lapsed oskavad mälu järgi tähti joonistada.
- Lapsed oskavad leida joonistatud tähega sõnu

4. Lapsed vanuses 5-6a

Proovida jäljendada täheasendeid ja korrata värssse (sõnapaarid). „Konkreetne häälik, häälikuanalüüs“

Tulemus:

- Lapsed hakkavad ise otsima erinevaid kehaasendeid tähtede moodustamiseks.
- Lapsed leiavad enda ümbert asju, mille kuju sarnaneb tähtedega.

5. Lapsed vanuses 6-7a.

Lugeda lastele lugu. Osad lapsed oskavad juba ise lugeda.

Lapsed on ise huvitatud tähtede moodustamisest oma fantaasiast lähtuvalt. Nad on väga loovad

Raamatust saavad lapsed inspiratsiooni iseseisvaks tegutsemiseks.

Tulemus:

- On võimalik laste huvi ja initsiatiivi ära kasutada dramatiseerimisel ja lugemishuvi äratamisel.
- Õpetajal on võimalik kasutada oma loovust.
- Õppemäng „Tähtede konstrueerimine“, mille mõtles välja õpetaja Anne Vanahans, kasutades seda koos looga viieaastaste laste rühmas.

Mängu **eesmärgiks** on osadest tähtede kokkupanek.

Töö käik: Lapsed lõikavad šablooni järgi tähtede osi ja konstrueerivad neist tähti.

Kokkuvõtteks

Raamatut kasutatakse ka teistes Eesti lasteaedades. Raamatu esitlust on läbi viidud lasteaiaõpetajatele Lääne –Virumaal, Võru lasteaias „Sõleke“, Tartu logopeedidele. Raamatut on müüdnud paljudele Eesti lasteaedadele ja viidud ka Soome.

Positiivset tagasisidet olen saanud Tartu logopeedidelt, Võrust, Vinnist, Soomest.

3.9. Värsid kirjaharjutuste juurde lugema ja kirjutama õpetamisel.

(Idee Ene Hiiepuu koolituselt)

1. Joonistan punkti ja teisegi veel,
kahe punkti vahele kaevan tee,
kolmanda punktigi joonistan ma,
neljaski punkt mul valmis saab.
Kolmanda neljanda ühendan, **L**
lillepeenar mul valmis saab.
peenraid aitas kaevata kriipsupoiss **I**,
kes väsinult maha istus siis.
Ta jalad välja sirutas ja **L**-tähte kohe kujutas...
(lapsed joonistavad nii palju lilli kui on peenral L-tähti)

2. Joonistan punkti ja teisegi veel,
kahe punkti vahele tõmban tee,
kolmanda punktigi joonistan ma, **h**
neljaski punkt mul valmis saab.
kolmanda neljanda ühendan
laia metsatee valmis saan,
Siin hobusega ratsutan ma.
hobune algab **h**-tähega.
(Lapsed joonistavad, kuhu nad hobusega ratsutavad)

3. Joonistan punkti ja teisegi veel, **p**
kahe punkti vahele tõmban tee,
kolmanda punktigi joonistan ma,
neljaski punkt mul valmis saab.
kolmanda neljanda ühendan
laia metsatee valmis saan.
Seda mööda nüüd kriipsupoiss **I**,
kott seljas matkale lähebki.
Aga kui temal seljas on kott
P- tähe moodi seisab poiss.-
(lapsed joonistavad P-tähega algavaid asju, mida kriipsupoiss matkale kaasa võttis. Näiteks: paber, pliiats, pintsel, pudel veega, pall, pada, porgand, pizza, jne.)

3.10. Nelja pildi jutumaja

Neljast pildist koosneva jutumaja kasutamine jutustamisoskuse arendamisel (idee Piret Pääri Muinasjutukoolist). Lisas laste jutumajad.

Eesmärgid:

- Lapse õpib ise jutukest välja mõtlema
- Laps kasutab jutustamisel abivahendina jutumaja
- Kasvab lapse esinemisjulgus

TEGEVUS:

1. Laps valmistab ise jutumaja
2. Laps mõtleb ise nelja pildi abil jutustatava loo.
3. Laps joonistab oma loo jutumajja.
4. Laps jutustab oma loo teistele lastele, kasutades selleks jutumaja abi.

Muinasjutumajakese tegemise õpetus

1. Lõika paksust paberist kaks ühesugust ruutu, voldi mõlemad pooleks ja lõika neli ühesuurust riba
2. Voldi kaks riba pikuti pooleks
3. Võta riba lahti ja voldi teistpidi pooleks (või mõõda keskkohht), seejärel voldi riba ruuduks, murdes mõlemad otsad keskele kokku (aken).
4. Võta ribad lahti ja aseta horisontaalselt lauale üksteise alla (vaata näidist).
5. Võta kaks ülejäänud riba ja liimi ainult nurkadest vertikaalselt olemasolevatele ribadele nagu kapiuksed.
6. Voldi mõlemad kapiuksed tagumisele küljele pooleks nii, et kapiuksed tekivad tagumisele küljele.
7. Lõpuks voldi ülevalt ja alt mööda murdejoont töö tagumisele küljele.
8. Majake liigub – neli pilti joonista ise.

Lisad

- 1) artikkel – Kolmeaastaste oma raamat. Õpetajate Leht, 26.11.2010
- 2) raamat „Kriipsupoiss I jalutuskäik“, trükk Markes-Fin AS, 2009
- 3) 5-aastaste laste valmistatud jutumajad koos õpetaja poolt üles märgitud lapse jutuga

Koostaja

Sirje Jürgenson
Vanemõpetaja, lasteaed Lepatriinu

Levitamiseks ja paljundamiseks küsida luba autorilt.

Lisa 1

[Kolmeaastaste oma raamat](#)

Reede, 26. november 2010

lk 12

Autor: Sirje Jürgenson, *Põlva Lepatriinu lasteaia vanemõpetaja*

Oktoobris korraldati Põlva Lepatriinu lasteaia õpetaja Heldin Punga eestvedamisel lugemisaastale pühendatud maakondlik omavalmistatud raamatute näitus „Lugemisaasta lasteaedades”.

Idee oli huvitav. Kuna olen ise raamatu välja andnud, otsustasin ka oma rühma kolmeaastaste lastega seda proovida. Ühel õhtupoolikul istusime rühmatoas vaibale ja rääkisin asjast lastele. Suunasin neid teema valikul – kassiraamat tundus kõige jõukohasem nii teksti kui ka piltide poolest. Esitasin algul suunavaid küsimusi, mille vastused kirjutasin üles. Kõige raskem oli kassile nime leida. Lõpuks hõikas üks poiss, et kassi nimi võiks olla Mirri, ja nii jäigi. Pärast nime leidmist muutusid lapsed jutukaks ja oli raskusi kõige üleskirjutamisega. Kui algne tekst oli valmis, lugesin selle lastele ette. Raamatu pealkirjaks otsustasime panna „Kass Mirri lugu”.

Siis hakkasime pilte joonistama. Rühmas on 19 last, tahtsin, et igaüks neist saaks olla väike kunstnik. Juhendasin iga last individuaalselt, vastavalt lapse võimetele. Tegime raamatut poolteist nädalat. Lugesime ja korrigeerisime teksti, sest lapsed tulid pidevalt välja uute mõtetega. Näiteks ühel hommikul õues mängides kuulutas üks laps, et Mirri mängis temaga liivakastis, ja nii ilmus meie raamatusse liivakast. Kuna lapsed olid käinud teise õpetajaga põllul jalutamas, tekkis raamatusse põld, kus hiir jalutas. Kui laste pildid olid valmis, kleepisin igale pildile laste öeldud laused ja kõitsin lehed paelaga kokku.

Raamat valmis, istusime jälle lastega koos vaibale, vaatasime oma raamatut ja lugesime teksti, mis oli lastel juba peas. Siis viisin raamatu näitusele. Pärast näituse avamist nõudsid lapsed õhtuti, et vanemad koos nendega näitust külastaksid. Praegu on mul tunne, et kui keegi neist saab endale kunagi kassi, pannakse talle nimeks kindlasti Mirri.

Veendusin, et ka väikeste lastega on võimalik raamatut teha, ja loodan, et laste huvi selle tegevuse vastu vanemaks saades ei kao.